

Записник са пленарних и секцијских заседања Међународне научне конференције *Актуелни теоријско-методолошки проблеми проучавања и наставе словенских језика, књижевности и култура* Комисије за наставу словенских језика и књижевности Међународног комитета слависта, одржаних 23. и 24. јуна 2017. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду

Прво пленарно заседање Међународне научне конференције *Актуелни теоријско-методолошки проблеми проучавања и наставе словенских језика, књижевности и култура* Комисије за наставу словенских језика и књижевности Међународног комитета слависта одржано је 23. јуна 2017. године. На пленарном заседању председавали су доц. др Наталија Берницкаја (Наталья Берницкая), доц. др Галина Леснаја (Галина Лесная) и проф. др Љиљана Бајић, док су секретари били мср Мина Ђурић и Урош Ристановић. Пленарном заседању је присуствовао велики број истакнутих гостију, представника академских и културних институција, учесника и организатора Конференције.

Према планираном програму, три излагања у оквиру пленарног заседања представила су и из различитих методолошких перспектива анализирали изабране аспекте наставе словенских језика, књижевности и културе у интернационалном контексту.

Реферат доц. др Галине Леснаје, предавача са Московског државног института међународних односа и потпредседника Међународне асоцијације украјиниста, под насловом „Предмет и перспективе проучавања словенских језика као иностраних (међу говорницима по пореклу сродних и врло сродних језика)” („Зміст і перспективи вивчення слов`янських мов як іноземних (у спорідненій та близькоспорідненій аудиторії”), представио је изазове садржајима и перспективама изучавања словенских језика као иностраних, подстакнуте новим друштвеним, технолошким и културолошким приликама. Доц. др Галина Леснаја анализирала је промене које су у последње време приметне и у методици предавања словенских језика, за различите образовне и стручне профиле не само филолога већ и студената других друштвено-хуманистичких дисциплина, на диференцираним нивоима учења. С обзиром на другачије технолошко и медијско окружење савремених генерација, које је утицало на квалитет времена и пажње посвећене

изучавању словенских језика и читању класичне литературе у убрзаним околностима протока информација, кроз реферат доц. др Галине Леснаје коментаришу се статус наставе страних језика у контексту студија у Европи, примерености особина Болоњског процеса за наставу словенских језика, као и могућности њихових усавршавања у смеру максималних постигнућа реципијената. С тим у вези, када се има у виду да реципијенти нису искључиво филолози, у реферату се истиче да основни принципи наставе рачунају не само на развијање граматичких вештина већ и међујезичке интерференције, међујезичких хомонима, са лексичким материјалом који одговара професионалном опредељењу будуће струке студената и у складу је са савременим техничким иновацијама и потребама савременог реципијента, нарочито са краја 20. и почетка 21. века, када су приметне бројне промене у процесу науке и наставе словенских језика.

Реферат доц. др Наталије Берницкаје, предавача са Катедре за словенске језике Универзитета у Сорбони и председника Националног комитета слависта у Француској, на тему „Историја предавања словенских језика у Француској” („История преподавания славянских языков во Франции”), пружа увид у студије словенских језика као страних у француским академским круговима. Излагање доц. др Наталије Берницкаје понудило је детаљан преглед двовековне традиције предавања словенских језика као страних у Француској, од оснивања прве универзитетске катедре словенског језика у 19. веку, преко културно-историјски разноврсних околности до Првог светског рата, а затим и у међуратном периоду и у другој половини 20. века, када је у времену од 1945. до 1969. године отворено чак 11 катедара за словенске језике у Француској. У тим околностима нарочито је истакнуто деловање угледних слависта, међу којима су и Мицкјевич, Леже, Мазон, Вајан и други. Нарочита пажња овог реферата била је усмерена ка везама и корелацијама предавања словенских језика као страних у односу на различита питања из сфера историје и културе, при чему су се као позитивни издвојили геостратешки аспект и улога угледних слависта за наставу словенских језика и књижевности у Француској.

Реферат проф. др Љиљане Бајић, редовног професора Филолошког факултета Универзитета у Београду и председника Комисије за наставу словенских језика и књижевности Међународног комитета слависта, под насловом „Књижевни текст и настава словенских језика”, истакао је до сада недовољно проучену улогу и статус књижевног

текста у настави словенских језика, књижевности и култура као инословенских, што би, према становишту проф. др Бајић, представљало основу за теоријско и методолошко развијање дисциплине посвећене проучавањима српске, руске и других словенских књижевности и култура као инословенских. У том контексту, а у односу на методе конфронтационе анализе у настави словенских језика, проф. др Љиљана Бајић је издвојила методу компаративног проучавања текста у инословенском миљеу (чија се релевантност уочава у бројним историјским, културолошким и поетичким аналогијама), што је поткрепљено примерима књижевних дела из различитих словенских средина и указивањима на сродности у књижевно-историјском, књижевно-теоријским и другим аспектима, значајним за методичко и херменеутичко изучавање основа поетика словенских књижевности у интерлитерарној и интеркултуралној перспективи. У том смислу за анализу је посебно подстицајно било упоредно литерарно и театролошко читање и анализа односа читалац/гледалац, у дихотомијама смехотворног и сатиричног, на примерима Гогољевог *Ревизора* и Нушићевог *Сумњивог лица*. При томе се, као један од најважнијих циљева и аргумената употребе методе упоредног проучавања књижевности, у реферату проф. др Љиљане Бајић истиче интензивније повезивање текстова словенских литература ради продубљенијег разумевања сродности књижевне грађе на инословенском нивоу, што утиче на стварање бољих резултата науке и наставе словенских језика, књижевности и култура.

Прво пленарно заседање трајало је сат и тридесет минута, те се према програму организатора одвијало у предвиђеној сатници (од 10.00 до 11.30). Богати реферати мотивисали су многа нова промишљања на теме историје, метода и перспектива проучавања и предавања словенских језика и књижевности у интернационалним оквирима. Разноврсна, конструктивна и подстицајна питања, која су том приликом актуализована, показала су изразит значај за методiku наставе словенских језика, књижевности и култура у компаративном и интердисциплинарном контексту, о чему ће продубљено сведочити и зборник радова, који се припрема за објаву након ове конференције.

Секретари секције
Урош Ристановић
Мина Ђурић

Прво секцијско излагање у склопу међународне научне конференције „Актуелни теоријско-методолошки проблеми проучавања и наставе словенских језика, књижевности и култура”, одржано 23. јуна 2017. године, протекло је према протоколу, истовремено доносећи мноштво надахњујућих увида и опсервација на разнородне теме.

Учесницима конференције представили су се својим радовима сви најављени излагачи, са чијим су изводима из професионалне биографије скуп упознали председавајући секције: проф. др Оливера Радуловић, проф. др Зона Мркаљ и проф. др Вељко Брборић. Поред тога, секцијска група одликовала се изузетном обазривошћу на предвиђено време излагања.

Присутне је о свом истраживачком раду под насловом „Библија у настави српске књижевности” најпре обавестила професорка Радуловић. Истичући, у првом реду, несагледиве културолошке димензије значаја који Библија има у односу према западној цивилизацији и, посебно, према словенској писаној традицији, она је истовремено назначила проблеме њеног изучавања у настави. Притом је недвосмислено издвојила методичке принципе поступности и систематичности о које се при обради овог старовековног текста наставник не сме огрешити. Професорка Радуловић је затим експлицирала интердисциплинарни и интертекстуални приступ који ваља неговати при изучавању Библије у настави, а сходно њеној стилској и жанровској хетерогености. Придодавши оваквом концепту нужност корелације, професорка је изложила кохерентну идејну платформу.

Напоследку, свој је говор употпунила указивањем на недостатак опширније методичке литературе о Библији у настави књижевности – што је као импликацију имало замисао да се спроведе и другачије предметно организовање на универзитетима.

Конференцијском скупу се потом обратила проф. Зона Мркаљ. Детаљније се осврнувши на резиме свог рада, она је дедуктивним путем, полазећи од наизглед апсолвираних појмова књижевног лика, карактеризације и књижевног јунака, дала вредан прилог изучавању ликова у структури књижевног текста. „Типови карактеризације епских јунака у старијим разредима основне школе” наслов је њеног истраживања у којем се наизменично сагледавају појединачни, конкретни примери из приповедног корпуса (Иван

Цанкар, Иво Андрић) и пружају занимљиви погледи на теоријска и практична питања наставе. Додатно, наводећи драгоцене примере из праксе средњошколских такмичења, Зона Мркаљ је учинила видљивијим проблематику карактеризације ликова, те предложила радње које би поспешиле њену актуелизацију у ученичкој свести. Према оваквом методичком приступу, не би се игнорисала сложеност књижевних ликова, већ би се, напротив, на њој инсистирало, а карактеризација би се поставила као динамички елемент у изградњи стила, жанра, књижевног рода итд.

Рад под називом „Објашњење непознатих речи при обради књижевног текста” представио је професор Вељко Брборић у централном делу секцијског излагања. Његово је реферисање одликовала непосредност, лежерност, али и садржајност опаски те усредсређеност на проблематику методичке радње од необичне важности по савладавање градива из књижевности.

Осим тога, учесници конференције били су прилици да уоче ефикасну примену РРТ презентације, којом је професор Брборић истакао бројне примере не сасвим одговарајућих појашњења непознатих речи у читанкама. Исправно објашњавање непознатих речи, према мишљењу професора Брборића, треба да буде предодређено у покушају да се успостави садејство методологије и лексикологије. Саобразно томе, његово је обраћање конференцијском скупу фаворизовало функционалну употребу адекватних речника. У концизном закључку, професор је поновио како је примена методичке радње којом се у истраживању бавио обавезна и незаобилазна, те како омогућује да се у активном лексичком фонду ученика реafirмишу заборављене речи.

Теоријским компликацијама поводом феномена књижевног рецепијента бавила се проф. др Зорана Опачић, приложивши научној конференцији низ оригиналних увида у раду „Идентификација и њена ограничења у тумачењу књижевног текста (од претпостављеног до критичког читаоца)”. Нарочито се битним показала свест коју је ауторка имала поводом усложњавања ове теме када је у питању млађи читалац-ученик. Издвајајући конструктивизам у почелу односа који такав читалац изграђује према књижевном тексту, она је отворила питање од круцијалне важности по књижевну савременост: колико је идентификација, у контексту свеукупног релативизма, исправно методолошко опредељење у настави? Настојећи да расветли ову апорију, професорка

Опачић је с правом поменула „субверзивне стратегије”, а затим довела у питање способност ученика да у потпуности вербализује своје доживљаје и искуства поводом књижевног текста, интенционално наводећи примере најразличитијих текстова (Јохане Шпири, Бранка Ћопића, Аврама Мразовића, Данила Киша итд.).

На изазове које пред савремену наставу ставља обрада древних књижевних врста, надовезало се излагање професорке Јеленке Пандуровић – „Методички приступ интерпретацији обредних и митских структура у књижевном тексту”. Уз немало ослањање на структуралистичку школу мишљења и изучавања фолклора (Роман Јакобсон и Пјотр Богатирјев), ауторка је скупу упечатљиво предочила интерпретативну и методолошку неопходност интердисциплинарности у синхроним условима бављења књижевним фолклором. Укратко препричавши своје искуство из наставне праксе са групом студената на теренском истраживању, професорка Пандуровић је поентирала представивши две књиге које су настале као резултат овог експеримента. Изразито значајно било је њено подсећање на динамизам и витализам фолклорних образаца у књижевном тексту.

Описана излагања заинтригирала су слушаоце и подстакла их да са излагачима ступе у плодотворну дискусију коју је обележила интелектуална сарадљивост и радозналост. Том приликом, истакнути су непосредност и прецизност увида које је изнео проф. Вељко Брборић, систематичност професорке Мркаљ, нове методске могућности које је назначила професорка Пандуровић, нужност ресемантизације наставног бављења Библијом на коју је упозорила професорка Радуловић, те епистемолошки обрт који је начинила професорка Опачић.

С оваквим исходом на уму, прво секцијско излагање можемо оценити као изразито успешно.

Секретари секције

Милан Вурдеља

Наташа Станковић Шошо

На секцијском излагању одржаном 23. јуна од петнаест до седамнаест часова имали смо прилику да чујемо излагања доц. Јелене Гинић, професорке Мирјане Костић Голубичић и професорке Ксеније Кончаревић. Секцијом су председавале проф. Ксенија Кончаревић и доц. Јелена Гинић.

Проф. Александра Вранеш и доц. Милена Ивановић биле су спречене да присуствују конференцији и излажу. Доц. Ивановић излагала је на секцији 24. јуна.

У реферату *Фонетски стереотип и уџбеници руског језика у Србији* доц. Јелена Гинић полази од особености артикулационе базе руског језика у односу на српску, што резултира тешкоћама приликом савладавања изговора, које би требало да превазиђу ученици којима је српски језик матерњи. Потом се предочава преглед фонетског материјала у поређењу са материјалима посвећеним другим областима граматике у уџбеничким комплетима за руски језик као страни, у Србији. Након тога, упознајемо се са фонетским стереотипима који се јављају у тим комплетима. Како је исти фонетски материјал доминирао годинама у уџбеницима, велики део тога се пренео и на новије уџбенике, али се квалитативном, квантитативном и фреквенцијском анализом дошло до закључка да би савремени уџбеници за руски језик као страни, бар у погледу фреквенције, морали тематизовати: опозиције тврд/мек сугласнички глас, а потом и акцензоване и редузоване вокалске гласове, као и ИК-3 и специфичну сегментацију, непознату артикулационој бази српског језика. Посредством овог реферата закључујемо да фонетици није посвећена довољна пажња у корпусу уџбеника руског језика у Србији, што, између осталог, доводи и до отежаног савладавања изговора овог језика.

Захваљујући реферату *Рад на усавршавању изговора студената београдске полонистике* проф. Мирјане Костић Голубичић најпре смо стекли увид у статус пољског језика у словенској језичкој заједници, чули који су оквири његове заступљености у Србији, али и схватили сложеност његовог изговора.

Како би се постигао што већи степен билингвалности, када је реч о словенским језицима, неопходно је примењивати одређене методе приликом вежбања изговора. Пољски језик спада у групу консонантских језика, те су тешкоће везане за усвајање његовог изговора везане за консонанте и њихову дистрибуцију. Стога је неопходно

осмислити одговарајућа вежбања и приликом истих повезивати теорију и праксу, како би се што адекватније усвојио изговор пољског језика.

Реферат *О теолингвистичкој парадигми изучавања и наставе словенских језика* проф. Ксеније Кончаревић представља увид у принцип културолошке парадигме која је заступљена од 90-их година прошлог века у оквиру учења страних језика. Почевши од културолошког приступа, акценат се ставља на сакралну културу коју треба упознати кроз наставу, а уз помоћ теолингвистичког приступа – формираног на пресеку лингвистике и теологије.

Теолингвистички приступ на материјалу из руског и српског језика, а у оквирима сакралне лексике, анализира категорије сакралног ономастикона, као и лексику сакралних религија. Посебна пажња посвећена је примени методологије теолингвистике на наставу руског и српског језика на студијама филологије.

Након представљених реферата, сви учесници секцијског заседања имали су прилику да изнесу своја запажања или поставе питања.

Динамична и продуктивна дискусија продубила је изнете теме и проблематизовала неке друге, које би могле, или ће, послужити за нове радове. Посебно се разматрао теолингвистички приступ, као један од најскорије успостављених у проучавању, али се скренула пажња и на важност проучавања словенских језика како у самој словенској заједници, тако и ван ње.

Секретари секције

Марјана Калинић

Младен Станић

На пленарној седници другог дана конференције Актуелни теоријско-методолошки проблеми проучавања и наставе словенских језика, књижевности и култура одржаној 24. јуна 2017. године, своје радове представило је троје излагача. Седницом су председавали: Божа Кракар Вогел, Ирина Абрамова и Марек Пјењонжек, док су секретари били Никица Стрижек и Огњен Аксентијевић. Сви излагачи предвиђени програмом су се појавили, и реферисали у предвиђеном временском року од 20 минута. Седница је почела у 10 часова, а закључена у 11:30, после излагања и краће дискусије.

Присутнима се најпре обратила Ирина Абрамова, доцент Института за филологију и журналистику у Нижњем Новгороду. Својим радом, доц. Абрамова представила је програм извођења наставе српског језика као страног у оквиру катедре за историју руског језика. Иако информативног типа, реферат Абрамове врло систематично се бави методологијом проучавања страног језика у компаративном славистичком контексту, те на тај начин покреће многа питања која ће своје место наћи и у каснијој дискусији. Пажња је најпре усмерена на значај упоредног проучавања језика из исте породице како за овладавање страним језиком, тако и за усавршавање матерњег (у овом случају руског) језика. Ова претпоставка темељи се на чињеници да су граматичке навике руских матерњих говорника врло подобне за учење српског језика по принципу уочавања сличности и разлика наведених језика (падежи, вид глагола). У наставку рада, Абрамова је указала на проблеме са којима се професори и студенти сусрећу. Као главна потешкоћа приликом усавршавања српског језика наведена је немогућност практичне обуке студената на мастер програму услед недостатка времена (мастер траје две године), као и услови за долазак руских студената у Србију. Ипак, истиче успешну вишегодишњу сарадњу са Филолошким факултетом Универзитета у Београду и Филозофским факултетом Универзитета у Новом Саду, на којима се и сада налазе студенти Института. Говорећи о плановима за будућност ове праксе, истиче ширење граница курса које се одвија у три смера: примена нових технологија у настави (видео-лекције, мудл), долазак српских студената у Русију ради подучавања колега из Нижњег Новгорода и израда наставног плана и програма који је у складу са интересовањима студената. Да се на популаризацији српског језика на нижегородском Институту интензивно ради, сведочи и покретање „разговорног клуба”. Ова радионица установљена је најпре због студената из

Србије који су желели да усаврше своје знање руског језика, да би се данас њен рад проширио и на полазнике курса из српског језика као страног.

Реферат Марека Пјењонжека са Педагошког Универзитета у Кракову, бави се концепцијом језичке политике из перспективе културне перформатике, осврћући се на петнаестогодишње реформе образовног система Пољске. На трагу теорија Фукоа и Брунера, Пјењонжек указује на модел културне перформатике као на транснационално и геополитички учвршћено оруђе које боље од структуралних лингвистичких модела инспирише развој и компетенције локалних култура. Образовни систем се у том систему представља као неодвојив од текуће друштвене парадигме из које произилази, те се приликом његовог усавршавања морају у обзир узети и чиниоци попут глобализације, миграција, BREXIT-а, и сл. Анализирајући претходно спроведене курикуларне реформе, истиче укидање пријемних испита за високошколске установе, односно увођење велике матуре, као главну ману савременог система. Такође, професор Пјењонжек указује на значај компаративног проучавања не само сродних језика, већ и образовних система у свим словенским државама. На тај начин остварује се транснародна перспектива у проучавању језика и културе народа. Бавећи се статусом и корпусом језика, као основни циљ истиче се тежња ка регионализму у тенденцијама проучавања. Поред већ наведених стратегија за постизање овог циља, истиче се и неопходност израде културног интерфејса, неке врсте перформативног софтвера који би се користио у едукацији.

Последњи рад на пленарном заседању, представила је Божа Кракар Вогел, професорка Филозофског факултета Универзитета у Љубљани. Говорећи о развоју наставе књижевности у последње три деценије, као циљ наводи скретање пажње словенске јавности. Још једном се истиче потреба за компаративним сагледавањем проблема проучавања словенских језика и књижевности, овом приликом и путем илустровања конкретних резултата постигнутих у гимназијском програму. Крећући се од осамдесетих година прошлог века до данашњег стања, професорка Кракар Вогел показује пут од позитивистичког и фактографског приступа у настави до рецепцијско-комуникативне дидактике. Истиче се и хронологија курикуларне реформе образовног система Словеније од почетних идеја угушених због идеолошких неслагања, преко екстерне матуре (1995) и реформе основног образовања (9 разреда), до нових педагошких приступа (есејистичког

промишљања о књижевности, успостављања релације текст-контекст и сл.). Увођењем система екстерне матуре и постављањем стандарда укинута је пријемни испит. На овај начин предност је дата функционално-комуникацијској концепцији науке о књижевности, док је есеј истакнут као најважнији сегмент матурског испита. Поред позитивних ефеката реформи, професорка Кракар Вогел указује и на редукције у гимназијским програмима, при чему је најмању штету претрпела руска књижевност, док су пољска, чешка, а посебно књижевности бивших југословенских република у садашњем програму скоро потпуно скрајнуте. С тим у вези, говори се о све актуелнијој потреби за ближим познавањем словенских књижевности у настави словеначке литературе, како због условљености заједничким развојем у прошлости, тако и због упоредног сагледавања истих и сличних поетичких тенденција. Стога се као два основна циља истичу подстицање позитивних вредности, посебно на нивоу основног образовања, и довођење текста у везу са контекстом од ког је неодвојив, на нивоу гимназијске наставе. На тај начин у основне школе уводи се рецепцијски, а у гимназије системски модел наставе.

По завршетку последњег излагања, отворена је дискусија, приликом које су покренута многа питања од виталног значаја за будућност славистике у европском контексту. Расправу је отворила професорка Зорана Опачић поредећи два представљена модела велике матуре. Питање упућено професору Пјењонжеку и професорки Кракар Вогел односило се на систематизацију закључака и пружање савета који могу бити од користи приликом реформи које се очекују у Србији. Професорка Кракар Вогел у свом одговору истакла је да њен став није у потпуности позитиван када се говори о моделу примењеном у Словенији. Њено мишљење је да је курикуларном реформом решено питање стандардизације и успостављања неке врсте таксономске лествице, али да је још доста проблема које треба решити, о чему је говорила приликом излагања. Марек Пјењонжек свој критички став према пољском моделу темељи на лошем утицају на будућност језика који се тим системом поспешује. Усмена матура у том концепту нема никакав утицај на рангирање студената, што је јако лоше за културу. Професорка Абрамова потом се осврнула на сам процес спровођења образовних реформи и на то ко те реформе заправо спроводи. Заједнички закључак био је да је судбина образовног система у свим државама у великој мери подређена политичким циљевима, због чега највише испаштају ученици и студенти. Закључујући дискусију, професорка Галина Лиснаја

говорила је о савременом друштвеном контексту у ком се језик у великој мери обликује путем средстава масовне комуникације, те потреби да се о будућности славистике размишља и путем решавања конкретних проблема.

У закључку се пре свега треба осврнути на бројна сродна питања која су референти својим излагањима спонтано покренули. Из различитих углова сагледане су образовне реформе у различитим словенским државама, уз стално истицање неопходности инословенског приступа у настави језика, књижевности и културе. Ова потреба условљена је не само ситуацијом у конкретним системима, већ и друштвеним околностима којима је захваћена читава Европа. Стога је још једном указано на неодвојивост методичког концепта и друштвено-политичког контекста у креирању успешнијег модела савремене наставе.

Секретар секције

Огњен Аксентијевић

На секцијском излагању одржаном 24. јуна 2017. године, имали смо прилику да чујемо врло занимљиве радове Весне Крајишник и Никице Стрижак, Драгане Вељковић Станковић, Марине Јањић, Милке Николић и Валентине Илић. На седници су председавале професорке Драгана Вељковић Станковић и Марина Јањић. Гледано у целини, реферати свих ауторки баве се са различитих аспеката језичким темама и проблемима, како у оквиру српског као матерњег (редовна и додатна настава), тако и у оквиру српског као страног језика, нудећи притом својеврсна решења.

Рад под насловом „Српски као страни и српски као нематерњи језик – сличности и разлике” ауторки Весне Крајишник и Никице Стрижак, бави се проучавањем наставе српског као нематерњег језика у Републици Србији, те проналажењем одговарајућих методичких принципа у циљу успешне реализације наставе. Никица Стрижак је истакла извесне проблеме са којима се сусреће наставник српског као нематерњег језика који уче ученици из хетерогених и хомогених средина. Тешкоће при успешној реализацији наставе проузроковане су, између осталог, неадекватним наставним програмом, као и уџбеницима који нису довољно прилагођени апсолутним почетницима. Истичући битну разлику између „знања језика” и „знања о језику”, ауторка је навела да је основни циљ ове наставе оспособити ученике за комуникацију. Закључак до ког се дошло у истраживању јесте да ученици поседују изразито пасивно знање, док је продукција минимална, због чега је неопходан другачији приступ у настави српског као нематерњег језика. Наиме, предлаже се усклађивање принципа методике српског као страног и српског као нематерњег језика.

„Човек у великом кругу постојања – когнитивни приступ у раду лингвистичке секције” ауторке Драгане Вељковић Станковић представља методички модел који је ауторка реализовала у Фармацеутско-физиотерапеутској средњој школи. У оквиру лингвистичке секције, ученици се упознају са основним метафорама које показују концептуализацију човека, при чему се истиче двосмеран однос између изворног и циљног домена. Ауторка је нагласила васпитну улогу овог модела којим се ученицима приближавају различити типови дерогације. Поред тога, указано је и на друге потенцијале, између којих је и висока корелацијска валентност.

Полазећи од неуролошких чињеница о обради музике и језика у нашем мозгу, ауторка Марина Јањић је показала како учење уз музику утиче на трајност усвојених

граматичких знања. Ауторка је подробно представила све етапе експерименталног истраживања, спроведеног са ученицима нишке гимназије, при чему је дошла до закључка да музичке композиције не само да утичу на продубљену рецепцију већ се њихова функционалност огледа и у области језичке културе.

Рад „Модели преношења туђег говора у настави српског као страног језика” ауторке Милке Николић бави се преношењем „синтаксичких конструкција” којима се исказују „туђе речи” у српском језику. Ауторка овај проблем осветљава са синтаксичко-семантичког аспекта. посебно се задржавајући на књижевноуметничком и публицистичком функционалном стилу, из којих црпи репрезентативне примере. На самом крају излагања, ауторка истиче функционалну примену овог приступа у области академског писања.

Истраживање „Бројевне речи у настави српског језика – актуелно стање и проблеми” ауторке Валентине Илић односи се на проблем познавања и разумевања бројевних речи како у основној, тако и у средњошколској настави. У уводном делу, ауторка указује на комплексну граматичку природу бројевних речи, која и узрокује проблеме у њиховом разумевању. Полазну претпоставку о тешкоћи њиховог усвајања ауторка доказује резултатима спроведеног истраживања у два средњим школама у Београду и Смедереву, на основу којих долази до извесних закључака. Наиме, ученици ће пре употребити одговарајуће бројевне речи у контексту него што ће бити способни да их именују. Као потенцијално решење за превазилажење овог проблема, ауторка предлаже да наставник преко граматичких и семантичких обележја долази до теоријских уопштавања бројевних речи.

Након успешно изложених реферата развила се дискусија у којој се дошло до закључка да слични проблеми у познавању бројевних речи постоје и у другим словенским језицима, конкретно у руском језику. На самом крају, председавајућа Драгана Вељковић Станковић дала је општи осврт на садржаје изложених реферата, истичући оригиналност њихових приступа.

Секретари секције:

Валентина Илић

Невена Лукинић

У оквиру друге секције другог дана научне конференције *Актуелни теоријско-методолошки проблеми проучавања и наставе словенских језика, књижевности и култура* одржане на Филолошком факултету Универзитета у Београду имали смо прилику да чујемо пет радова који су се тicali проучавања и методике наставе словенских језика и књижевности.

У раду Милене Ивановић „Принципи организовања граматичког материјала у почетној настави граматике украјинског језика” предочене су могућности методичког приступа настави граматике украјинског језика као страног на почетном нивоу. Овом приликом ауторка је истакла и чињеницу да традиција предавања украјинског језика у Србији није дуга што узрокује недостатак адекватних уџбеника, методичких приручника и недовољну развијеност методике наставе украјинског језика. У складу са тим Милена Ивановић предлаже неколико принципа методичке организације граматичког материјала. Први принцип организације заснива се на сједињењу семасиолошког (од форме ка значењу) и ономасиолошког (од значења ка форми) приступа на различитим етапама учења језика. Као други принцип организације предлаже се методичко начело учења „од лакшег ка тежем” што би значило одбацавање традиционалног и уобичајеног редоследа учења падежа у украјинском језику, док се као трећи принцип методичке организације истиче управо комуникативни принцип, па се настава граматике повезује са наставом лексике. Посебно значајан аспект рада представља сагледавање могућности приступа настави граматике украјинског језика као страног у инословенској средини, па се у настави граматике може користити позитивни трансфер на основу сличности између српског и украјинског језика.

У раду Наташе Станковић Шошо „Методичка гледишта на хумористичку прозу Бранислава Нушића” представљена су теоријска становишта и практични поступци у проучавању хумористичке прозе, као и у њеној читалачкој рецепцији. Ослањајући се на Фројдова, Кантова и Бергсонова тумачења смеха и комичног, а од наших аутора позивајући се на проучавања Љиљане Бајић у области методике наставе књижевности, ауторка показује особености хумористичког текста и његову мотивациону улогу у настави. Надовезујући се и на реферат Зоране Опачић „Идентификација и њена ограничења у тумачењу књижевног текста (од претпостављеног до критичког читаоца)”,

који смо имали прилике да чујемо претходног дана у оквиру ове конференције, Наташа Станковић Шошо истиче да хумор онемогућава идентификацију са ликовима, те развија критички однос према тексту, а самим тим ствара и критичког читаоца. Проучавањем хуморске *Лек од љубави* Бранислава Нушића објашњен је статус хумористичког текста у настави, као и његова естетска, образовна и васпитна функција. Овај рад показао је и на који начин добар уџбеник може надокнадити недостатке наставног програма указујући на чињеницу да у програму за осми разред основне школе постоји одредница *хумореска*, али не и такво дело. Како би се овај недостатак надоместио у читанке се уводи Нушићева хумореска *Лек до љубави* као факултативан текст. На примеру наставне обраде овог Нушићевог дела показано је да се васпитни и сазнајни циљеви наставе хумористичне књижевности постижу само онда када се у настави афирмишу принципи научности и свесне активности ученика, који су усклађени са проблемским поступцима и истраживачким задацима.

Рад Нине Говедар „Наратолошки приступ роману *Проклета авлија* у универзитетској настави и могућности интерпретације у средњошколској настави” предочава могућности тумачења романа *Проклета авлија* са аспекта когнитивне наратологије уз представљање што више могућности за бољу интерпретацију овог Андрићевог дела у универзитетској настави. Посебно значајан аспект рада представља и бављење проблемом одсуства савремених теорија и књижевних приступа у универзитетској настави у региону. Поред тога, пружене су и могућности методичке интерпретације *Проклете авлије* са аспекта когнитивне наратологије и у средњој школи.

У раду Александре Секулић „Реализам протумачен деци: постмодерно и реално у *Опсади цркве Св. Спаса* Горана Петровића” предочава се наративно обликовање и симболична улога реалног у роману *Опсада цркве Св. Спаса* Горана Петровића. Наслов и методички потупак рада упућују на Лиотарово дело *Постмодерна протумачена деци* у којем он у покушају одређења постмодерне полази најпре од новог схватања реализма. Александра Секулић указује на чињеницу да је стварност Петровићевог романа реална, али и да је у питању посебан реализам, те да треба пронаћи најбољи приступ реалном у роману. У складу са тим ауторка прати постмодерну редефиницију реалног, па се методичка полазишта у тумачењу реалног усмеравају ка интерпретацији комбиновања

различитих књижевноуметничких и приповедних поступака, као и симболичке улоге сна. Поред тога, ауторка је и својим начином говора посебно дочарала потребу и упорност приче да буде испричана и сачувана у овом Петровићевом роману. Инспиративно и надахнуто излагање Александре Секулић још једном је потврдило да свако квалитетно тумачење и проучавање књижевног дела потиче пре свега из заноса и љубави према књижевности и читању.

Рад Мине Ђурић „Могућности приручника за интернет и књижевност у настави” представио је основне поставке изборног курса Интернет и књижевност у настави, који се реализује у оквиру студијских програма Катедре за српску књижевност са јужнословенским књижевностима на Филолошком факултету Универзитета у Београду. Предочени су циљеви и исходи курса, а на основу наставне праксе разматране су и могућности приручника за проучавање интернета и књижевности у настави. Постојање оваквог приручника показало би се као вишеструко корисно и за наставнике и за ученике јер би омогућило ближе сагледавање веза између интернета и књижевности које се у настави пружају, посебно указујући на стваралачке начине инкорпорирања интернета у наставу књижевности. Поред тога, овакав приручник би донео зборник теоријских и уметничких текстова који се баве овом темом, а у светлу нових компаративних и интердисциплинарних приступа отвориле би се и нове могућности сагледавања односа између интернета и књижевности. У том смислу, могла би се покренути питања о поетици дигиталне књижевности, начину постојања текста и промени парадигме читања у дигиталној књижевности, као и могућности успостављања нових веза између књижевности и видео-игрица заснованих на књижевним делима, које се у будућности могу показати као значајне и плодноне.

У разговору који се водио након излагања свих реферата изражена је жеља учесника да ова конференција постане традиција, те да се редовно одржава једном годишње, а закључено је и да ће зборник радова са ове научне конференције бити изузетно драгоцен за све проучаваоце словенских језика, књижевности и култура.

Секретар секције

Ана Козић